

HISTORISK TILBAKEBLIKK: TORSDALEN OG GAMMELDALEN

Astri Skriulien var budeie på Åmotsetra i 1920-åra. Den gamle setervegen fra Jønnebu gikk langs skigarden.

Torsdalen og Gammeldalen – et paradys for folk og fe

Her har det vært seter siden 1668. Gjester fra sanatoriet hadde i sin tid turer til Torsdalen og Prestkampen. I dag suser vi forbi seterhusene på sykkel og ski, men naturen og idyllen er fortsatt den samme.

Av Åse Kari Gravråk

Torsdalen, den vesle setergrenda på nordøstsida av Skeikampen og på sørøstsida av Avlundskampen, ligger

høgere enn alle andre setergrendene i Nordfjellet. Alle setrene på Torsdalen ligger litt over 900 meter over havet.

Setrene før og nå

Det var åtte gardar i Gausdal som hadde seter her i 1668. Disse var Berge, Avlund, Steine, Leikvam, Synstvoll, Fykse, Austlid og Hjelmstad. Av disse er det bare Avlund og Steine som har setra si på Torsdalen i dag. På Gammeldalen ligger Holen seter, og på Torsdalen

ligger setrene på rekke og rad langs veien: Åmotsetra (lengst sør), Houmsetra, Steinesetra, Avlundsetra og Pålhaugsetra. Avlundsetra har gitt navnet til Avlundkampen i nordvest for setergrenda.

Setrene ligger på rekke og rad langs
Torsdalsvegen. Torsdalvatnet
(Hjerttjønn) til venstre.
Foto: Åse Kari Gravråk

Mjølke med hest og kjerre til Skei

Mjølkebilen begynte å kjøre til Torsdalen først på 1930-tallet. I flere år før 1935 kjørte Karl Evensen og Magne Sæther, som var på Houmsetra, mjølka fra Torsdalen til Skei med hest og kjerre. På Steinesetra i 1931 separerte Rønnaug og Bergfinn Steine mjølka i helga, kinna smør og leverte til Turisthytta på Skei, senere Skeikampen Høyfjellshotell. Av skummamjølka ysta de pulstost.

130 budeier

Opp gjennom årene fra 1918 til 1994 har det vært ca. 130 budeier, pluss noen sveisere innimellom, på Torsdalen og Gammeldalen. (Fram til omkring 1810-åra var det stort sett kvinner som var budeier, men de fikk fra da av konkurranse med menn som hadde yrkesbetegnelsen sveiser).

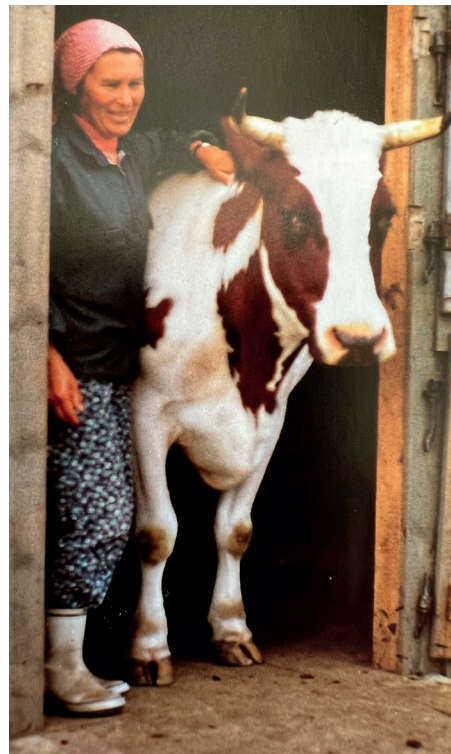
Måtte være ferdig til Nitimen

Flere av budeiene var på setra i mange år, blant dem er Kari Avlund som fortsatt er i full vigør. Ho var budeie i 14 somre på Avlundsetra i perioden 1978 til 1993. – De fleste årene var jeg sammen med ungene, men de siste ni årene var jeg alene, forteller Kari. – Vi var på setra hele sommeren fra sankthans til skolestart. Vi passa på å være ferdig med fjøsstellet til kl. 09.00 for da begynte Nitimen på radioen og det var tid for førdugurd. Da var dagen godt i gang.

Satte i gang en liten revolusjon

Sommeren 1982 satte Kari i gang en aldri så liten revolusjon på Torsdalen. Ho og sønnen Peder begynte å slippe ut igjen kyrne etter mjølkinga om kvelden. Det var uhørt, kyrne skulle være inne om natta – en inngrodd tradisjon fra gammelt av. Kari og Peder holdt dette hemmelig helt til forsøket viste seg å være helt genialt. Kyrne trivdes! Beitetida ble forlenga med mange timer og det ble mer mjølk. Kari og Peder sparte seg i tillegg for mye møkkarbeid. Nå kunne de komme inn til reint og tørt fjøs om morgenen, de slapp å måke ut nattmøkk. Noen få i andre setergreider slapp ut kyrne i særskilte hamnlykkjer eller på sæterlykkjene på den tida. Seinere, og med hamning på sæterlykkjene, ble det vanlig å la kyrne gå ute om natta.

Kilde: Nordfjellet - Setertrakter i Gausdal i endering, Jarle Bye, 2004

Kari Avlund i fjøsdøra på Avlundsetra i 1982. Foto: Hans Avlund

Gjester fra sanatoriet på tur på Torsdalen og Prestkampen, Ca. 1880. Foto fra boka "125 år under Skeikampen", Ivar B. Blekastad.

Stians Vaktmestertjenester AS

- Snekkerarbeid
- Snørydding
- Vedlikehold
- Graving
- Hagearbeid
- Torvtak

Tlf. 416 95 334 - hagemoenstianfauske@gmail.com
Web: stiansvaktmestertjenester.no

JERNIA
Storgaten 92, Lillehammer. Tlf. 61 25 30 40
P Gratis kundeparkering i bakgården

Ut på tur

med utstyr fra Jernia

Vi har bålpanner, diverse tursett, vaffel- og toastjern, kaffekjeler, turkopper, bestikk, kniver, grillpinner, sitteunderlag m.m.

Bestill på www.jernia.no - hent hos Jernia Borgen!

J.&K. JOHNSEN AS
RØRLEGGER • BLIKKENSLAGER • MURER
61 22 46 00
www.jogk.no